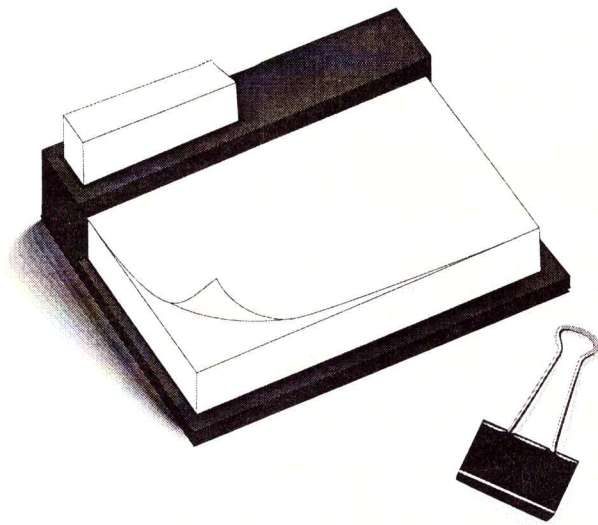

" การเรียนรู้น่าจะได้
เรียนรู้สิ่งที่มีความหมายต่อ
ชีวิต สามารถนำไปใช้แก้
ปัญหาได้จริง ผู้เรียนน่าจะ
ได้มีโอกาสเรียนรู้การบูรณา
การความรู้วิชาต่าง ๆ เพื่อไป
ใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์
จริงได้ "

การประเมินผลที่ตรงตามสภาพความเป็นจริง (Authentic Assessment) ด้วยแฟ้มผลงาน (Portfolios) ของผู้เรียน

ดร.สุรียา เหมตะศิลป์*

ทำไมต้อง Authentic?

การพัฒนาในโลกปัจจุบันได้หันมาให้ความสำคัญกับคนโดยให้คนเป็น
ศูนย์กลางของการพัฒนา และการพัฒนาคนในกระบวนการของการจัดการศึกษาที่
มุ่งพัฒนาคนในลักษณะองค์รวม คือคนทั้งคนที่มีคุณสมบัติหลาย ๆ อย่างรวมอยู่
โดยให้ความใส่ใจลึกซึ้งไปถึงปัจเจกบุคคล (individuals) มากขึ้น พยายามเข้าใจถึง
ความแตกต่างของแต่ละบุคคลจนถึงกับพยายามจัดการศึกษาสนองตอบความแตกต่าง
ที่หลากหลายเหล่านั้นในลักษณะการจัดการศึกษาที่เน้นบุคคลเป็นศูนย์กลาง
(individual-centered education) และพยายามเข้าใจถึงแบบแผนการเรียนรู้
(learning styles) ที่แตกต่างกันของแต่ละคน และเชื่อว่าเราล้วนมีปัญญานั้นมีหลายด้าน
(multiple intelligences) หากผู้สอนให้ความใส่ใจและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนา

* อาจารย์ภาควิชาการประเมินผลและวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ศักยภาพตรงตามที่ตนมีอยู่ก็จะทำให้แต่ละคนประสบความสำเร็จในทิศทางของตนได้ การเรียนรู้จะได้เรียนรู้สิ่งที่มีความหมายต่อชีวิต สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้จริง ผู้เรียน น่าจะได้มีโอกาสเรียนรู้การบูรณาการความรู้วิชาต่าง ๆ เพื่อไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้ การประเมินผลนั้นน่าจะมีวิธีการที่วัดได้ถึงความสามารถในการปฏิบัติงานที่แท้จริงในวิชานั้นและสอดคล้องกับสภาพหรือบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถที่หลากหลายของผู้เรียนแต่ละคน

Authentic Assessment/Alternative Assessment คืออะไร?

ในเรื่องของการวัดผลและประเมินผล นักการศึกษาได้ทบทวนประสบการณ์ และมองหาการประเมินผลในแนวทางใหม่ที่หลากหลายมากขึ้นที่จะนำมาประเมินศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียนได้และตรงตามสภาพที่เป็นจริงของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ก่อนที่จะวัดได้หรือประเมินได้ถึงความสามารถที่จะปฏิบัติได้จริงหรือไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ก่อนอื่นจุดมุ่งหมายหรือหลักสูตรที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนต้องมีคุณค่ามีความหมายจริงต่อการนำไปใช้ในชีวิต จุดประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ต้องมีความสำคัญ เนื้อหาต้องมีความหมาย และการสอนต้องมีหลักประกันได้ว่ามีคุณภาพ เช่น จากสภาพปัจจุบันระดับการอ่านออกเขียนได้ (literacies) ที่เป็นพื้นฐานในลักษณะ อ่าน เขียน เลขคณิต นั้นคงจะไม่พอเพียงที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทักษะพื้นฐานดังกล่าวก็ต้องยกระดับขึ้นเพื่อให้เป็นพื้นฐานที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน เป็นการรู้หนังสือหรือการอ่านออกเขียนได้ในระดับที่สูงขึ้น (higher literacies) ที่ต้องการให้พลเมืองของประเทศมีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดอย่างวิจารณ์ญาณ ประเมินผล สังเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ แก้ปัญหาได้ และเรียนรู้วิธีเรียน ดังนั้นผู้เรียนต้องได้รับโอกาสในการที่จะฝึกปฏิบัติการ การเรียนรู้เชื่อมโยงการเรียนรู้กับวิชาอื่น ๆ และประสบการณ์จริงในชีวิต ผู้สอนต้องสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีเรียนด้วยตนเองและผู้เรียนต้องเรียนรู้ว่าจะทำให้การเรียนรู้ที่ได้นั้นสอดคล้องหรือเป็นประโยชน์กับตนเองได้อย่างไร ดังนั้นในการวัดผล ประเมินผลผู้สอนต้องกำหนดชิ้นงานที่มีความหมาย ที่ทำให้ผู้เรียนต้องสังเคราะห์ ข้อมูลข่าวสาร ต้องประยุกต์ใช้สิ่งที่เคยเรียนรู้มา และต้องปฏิบัติหรือแสดงให้เห็นว่าตนมีความเข้าใจในชิ้นงานนั้นได้ตามเกณฑ์ที่ต้องการ กล่าวโดยสรุปคือ ผู้สอนกระตุ้นให้ ผู้

เรียนเรียนรู้ และต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติชิ้นงานหรือสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความเข้าใจใน "กระบวนการ" คิดหรือแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์งานนั้น

การประเมินผลที่ตรงตามสภาพความเป็นจริง (authentic assessment) เป็นเครื่องมือประเมินผลในชีวิตจริงที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้และสำหรับการดำรงชีวิต

การประเมินผลที่ตรงตามสภาพความเป็นจริงได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติและทำชิ้นงานที่มีความหมายที่สะท้อนถึงชีวิตนอกห้องเรียน เช่น ชิ้นงานเกี่ยวกับการเขียน การกล่าวสุนทรพจน์ การสร้างโครงงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเข้าร่วมในกิจกรรมการแก้ปัญหา การตัดสินใจและเลือกว่าจะเรียนอะไรและเรียนอย่างไร และการใช้เกณฑ์ที่ชัดเจนที่จะประเมินงานของตนเอง ผู้สอนสามารถช่วยเหลือได้โดยจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ที่มีความหมายกับผู้เรียนคนอื่น ๆ แนะนำแหล่งทรัพยากรแหล่งความรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความสามารถในงานของพวกเขาและในการประเมินผลระหว่างเรียน ผู้สอนสามารถใช้การประเมินผลระหว่างเรียนหลากหลายวิธีมากระตุ้นหรือผลักดันให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ แม้ว่าผู้เรียนจะมีแบบแผนการเรียนรู้ต่างกัน หรือมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนช้า ปัญหาทางภาษา หรือปัญหาทางพฤติกรรม ผู้สอนสามารถกำกับติดตามโดยให้งานเพื่อพิจารณาว่ามีใครบ้างที่ต้องการความช่วยเหลือและใครบ้างที่ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม จะมีการให้ความสำคัญที่ชิ้นงานที่แท้จริงหรือชิ้นงานระหว่างเรียนมากกว่าชิ้นงานการประเมินผลสุดท้ายปลายภาคเรียน

คุณลักษณะสำคัญของ การประเมินผลที่ตรงตามสภาพความเป็นจริง มีดังนี้

1. เป็นตัวแทนที่บ่งชี้ได้ถึงผลการปฏิบัติหรือความสามารถที่แท้จริงในเรื่องนั้นหรือวิชานั้น

2. เน้นที่ "การสอน" และ "การเรียนรู้" เกี่ยวกับเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล

3. ให้ความสำคัญต่อการประเมินผลด้วยตนเอง

4. คาดหวังให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานของตนเอง และอธิบายให้ที่ประชุมเชื่อได้ว่าตนรู้จริงในเรื่องนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลที่ตรงตามสภาพเป็นจริงมีหลากหลาย เพื่อใช้ตามแต่สภาพการณ์และวัตถุประสงค์ ข้อมูลที่จะนำมาพิจารณาสามารถนำมาจากหลายแหล่ง เช่น

- แบบบันทึกเหตุการณ์ประจำวัน หรือบันทึกรายการเกี่ยวกับการเรียน
- ตัวอย่างงานเขียน เรียงความ บทความ รายงาน
- การปฏิบัติ หรือการแสดงออก หรือ การแก้ปัญหา

- การสังเกต
- การสัมภาษณ์
- การประชุม
- โครงการ
- การนำเสนอปากเปล่า
- การจัดนิทรรศการ
- การทดลองในห้องทดลอง
- การถามคำถาม
- แฟ้มผลงาน
- การประเมินตนเอง

ฯลฯ

แฟ้มผลงาน (Portfolios) คืออะไร?

การที่จะมีสารสนเทศที่ละเอียดของผู้เรียนให้ผู้ประเมินพิจารณาได้ครอบคลุมตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอน ได้พิจารณาทั้งการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้า ตลอดจนถึงชิ้นงานที่เป็นผลของการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียน เครื่องมืออย่างหนึ่งที่ช่วยได้มากคือ แฟ้มผลงานของผู้เรียน

แฟ้มผลงาน (portfolios) คือเครื่องมือหรือแหล่งที่จะให้สารสนเทศเกี่ยวกับความสามารถและพัฒนาการทางการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งได้ออกแบบไว้เพื่อจัดเก็บหลักฐานการเรียนรู้ การปฏิบัติ และผลงานที่สะท้อนถึงศักยภาพความเพียรพยายามของผู้เรียนในวิชานั้น ตลอดจนสาระสำคัญอื่น ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูล เพื่อบรรยายให้เห็นภาพความเพียรพยายามของผู้เรียน ความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนตลอดจนความสามารถในการบูรณาการความรู้ไปใช้หรือปฏิบัติได้ตามความคาดหวังของหลักสูตร

แฟ้มผลงานของผู้เรียน เปรียบได้คล้าย ๆ กับแฟ้มแสดงผลงานของจิตรกร หรือสถาปนิกที่จัดรวบรวมผลงานของตนเอาไว้เพื่อนำเสนอหรืออวดทักษะและความสามารถในงานของตนเองให้คนอื่นได้ทราบหรือประเมินระดับความสามารถของตนได้ การจัดให้มีแฟ้มผลงานของผู้เรียนทั้งนี้ก็เพื่อเน้นบทบาทของผู้เรียนในการสร้างความเข้าใจตนเองและประเมินความก้าวหน้าของตนเอง ในแฟ้มผลงานนี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์แสดงผลงานของพวกเขาที่แบบทดสอบปกติไม่สามารถทำได้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอทั้งกระบวนการและผลผลิตไปพร้อม ๆ กัน เป็นการนำความรู้จากนามธรรมประยุกต์ใช้สู่รูปธรรมที่ชัดเจนมากขึ้น

ในแฟ้มผลงานของผู้เรียนหนึ่งคน อาจประกอบด้วยแฟ้มย่อย ๆ ของวิชาต่าง ๆ ที่เรียนตลอดภาคเรียนและจะมีแฟ้มสุดท้ายเกี่ยวกับการประเมินผลงานของตนเอง โดยผู้เรียนประเมินชิ้นงานสำคัญ ๆ ของแต่ละแฟ้มย่อย (วิชา) แล้วเก็บรวบรวมผลการประเมินไว้ในแฟ้มสุดท้าย "ผลการประเมินผลงานของตนเอง"

แฟ้มผลงานของผู้เรียนจะเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการต่อรองระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในเรื่องผลการเรียน และทำให้ผู้เรียนมองเห็นเป้าหมายที่จะทำงานได้ชัดเจน ทำให้ครูมองเห็นภาพที่สมบูรณ์ของผู้เรียน ทราบถึงจุดเด่นจุดด้อย และให้สิ่งที่เป็นรูปธรรมที่ผู้ปกครองสามารถเข้าใจได้ ผู้ปกครองสามารถใช้เป็นข้อมูลในการทำงานร่วมกับผู้เรียนที่บ้านและช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ดีขึ้น นับเป็นกลไกในการปรับปรุงระบบการสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพอย่างหนึ่ง

แฟ้มผลงานประกอบด้วยข้อมูลอะไรบ้าง?

การเลือกชิ้นงานจัดเก็บในแฟ้ม เป็นการตัดสินใจของผู้สอนและผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของการใช้ข้อมูลเป็นสำคัญ Meyer(1991) ได้เสนอองค์ประกอบที่อยู่ในแฟ้มผลงาน 5 อย่าง ที่ผู้เรียนเป็นผู้จัดทำขึ้น คือ

1. การแนะนำตนเองของผู้เรียน
2. ชิ้นงานรวมที่ผู้เรียนเลือกเพื่อประเมินผลการทำงานทั้งหมดของผู้เรียน
3. สารสนเทศที่มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน
4. สิ่งที่จะสะท้อนถึงจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
5. เกณฑ์เพื่อคัดเลือกและพิจารณาลงความเห็น

การนำไปใช้ในสถานศึกษาผู้ใช้สามารถประยุกต์ใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของตนเอง และตามที่คิดว่ามีสารสนเทศครอบคลุมตามที่ต้องการแล้วหรือไม่ เช่น อาจกำหนดให้มี

1. ตารางสารบัญ
2. ข้อมูลการแนะนำตนเอง
3. จุดประสงค์ของเรื่องที่จะประเมิน พร้อมเกณฑ์การประเมิน
4. ชิ้นงานรวม หรืองานชิ้นใหญ่ หรือโครงการ
5. การทดสอบ
6. ชิ้นงานที่มอบหมายขนาดกลาง.....ชิ้น
7. การบ้าน
8. การประเมินตนเองของผู้เรียน
9. ความเห็นของผู้สอนต่อผลงานในแฟ้ม เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงตนเอง

จะประเมินคุณลักษณะอะไรและมีเกณฑ์การประเมินอย่างไรในแฟ้มผลงาน?

การที่จะใช้แฟ้มผลงาน (portfolios) เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการประเมินผลที่ตรงตามสภาพความเป็นจริง (authentic assessment) การจะพิจารณาข้อมูลอะไรบ้างนั้น มีแนวประเด็นการพิจารณาดังนี้

- การคิด หรือวิธีคิดของผู้เรียน
- ความก้าวหน้า
- การนำไปใช้ ความสามารถของวิชาที่ปรากฏที่ชิ้นงานการปฏิบัติ หรือชิ้นงานวิชาอื่น
- เจตคติในวิชาที่เรียน
- กระบวนการแก้ปัญหา

หรือจะมีการพิจารณาทักษะ ความสามารถ หรือคุณลักษณะ ในประเด็นอื่น ๆ เช่น การแสดงออกทางด้านความรู้ การแสดงออกในการแก้ปัญหา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการสื่อสารความคิด

เมื่อกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการประเมินและมาตรฐานของคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่บ่งชี้การบรรลุวัตถุประสงค์แล้ว จากนั้นต้องมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินในแต่ละมาตรฐานเหล่านั้นด้วย และชี้แจงสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเพื่อสามารถสรุปผลการประเมินบนพื้นฐานของความเข้าใจและการยอมรับของผู้สอนและผู้เรียนในภายหลังการจะพัฒนามาตรฐานและเกณฑ์อย่างไรระดับใด ก็ต้องพิจารณาเกณฑ์การจบหลักสูตร เกณฑ์การจบรายวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ และเกณฑ์ คุณภาพขอคุณลักษณะและทักษะตามหลักสูตรว่ากำหนดไว้อย่างไร เพื่อให้การประเมินแฟ้มผลงานสอดคล้องกับหลักสูตรที่ใช้ในแต่ละระดับ

จะอย่างไรให้การประเมินมีความเที่ยงตรง (valid) และมีความเชื่อมั่น (reliable)?

การจะให้การประเมินโดยการประมาณค่าในแฟ้มผลงานมีความเที่ยงตรงและมีความเชื่อมั่น มีหลักสำคัญอยู่ 2 อย่าง (Stiggins. 1987) คือ

1. พยายามให้การตัดสินอยู่บนฐานของกระบวนการประเมินที่เป็นระบบและเป็นปรนัย
2. เน้นที่คุณลักษณะที่สำคัญที่สุดของการปฏิบัติหรือการแสดงออก เป้าหมายที่สำคัญก็คือการให้แน่ใจการประมาณค่าการปฏิบัตินั้นได้สะท้อนศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียน

ในการประเมินการปฏิบัติ หากจะให้ผลการประเมินมีคุณภาพสูง สติกกินส์ (Stiggins. 1987) ได้ให้แนวไว้ว่า

1. ทำให้ความเที่ยงตรงสูง โดย
 - 1.1 แน่ใจว่าตรงตามวัตถุประสงค์
 - 1.2 นิยามคุณลักษณะที่จะประเมินให้ชัด
 - 1.3 ระบุระดับของการปฏิบัติ
 - 1.4 ใช้ชิ้นงานที่เป็นตัวแทนจากภายในขอบข่ายของหลักสูตร
 - 1.5 เปรียบเทียบการประมาณค่ากับข้อมูลผลสัมฤทธิ์อื่น ๆ
2. ทำให้ความเชื่อมั่นสูง โดย
 - 2.1 ใช้เกณฑ์ที่ชัดเจน
 - 2.2 ฝึกอบรมผู้ประมาณค่าโดยตลอด
 - 2.3 รวบรวมตัวอย่างการปฏิบัติหลาย ๆ ตัวอย่าง
 - 2.4 ลดอคติของผู้ประมาณค่าโดยให้เข้าใจในวัฒนธรรมที่ต่างกัน
 - 2.5 สร้างเกณฑ์มาตรฐาน และเงื่อนไขการประเมินให้เป็นแบบเดียวกัน

อย่างไรก็ตามการประเมินผลที่ตรงตามสภาพความเป็นจริงและการประเมินโดยใช้แฟ้มผลงาน จะมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษาเพียงไร ก็ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ ความรับผิดชอบ ความรัก ความเมตตา และความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศิษย์ของครูผู้สอนเป็นสำคัญ หากครูผู้สอนไม่ใส่ใจ อะไร ๆ ที่คาดหวังก็เป็นจริงไม่ได้

หนังสืออ้างอิง

ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์. *การประเมินแฟ้มงาน*. เอกสารประกอบการบรรยาย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มปป.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. *รายงานการศึกษาคุณภาพของคณะทำงานโครงการพัฒนาศูนย์พัฒนาศักยภาพมนุษย์ ณ Institute for Training and Development (ITD) Massachusetts State. U.S.A.* กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2538.

Burke,Kay. *Authentic Assessment : A Collection* Illionis : Skylight, 1992.

Corvallis, School District. *Portfolios Draft*. Corvallis School District, U.S.A., 1995.

Gardner, Howard. *Multiple Intelligences*. New York : BasicBooks, 1993.

Oregon State, University. *Alternative Assessments in Oregon*. Oregon : Oregon State University, 1995.